

רבי ירוחם פערלא על הרס"ג עשה יט

ומיהו נראה דגם להרמ"ה והתוס' נהי דעיקר קרא דואהבת לרעך כמוך לא קאי אלא על חייבי מיתות בית דין, היינו משום דמחיים לא שייכא כמוך, דהא קיימא לן דחייך קודמין, וכיון דכתיב כמוך על כרחך לא מיתוקים אלא בחייבי מיתות בית דין לברור להם מיתה יפה, אבל מכל מקום שוב שמעינן מינה דקל וחומר שחייב לאהוב כל ישראל הכשרים בחייהם, והיינו דמיייתנן מההוא קרא בכמה דוכתי חובת אהבה גם לחיים, אף על גב דעיקר קרא לא מייירי בהכי אלא בחייבי מיתות בית דין לברור להם מיתה יפה.

שאפשר, אלא דממילא נפקא לן מינה בקל וחומר לחיים, והיינו דוקא דומיה דלאחר מיתה דלא שייכא או אהבה אלא דרך שלילה ולא דרך חיוב, שהרי גם מיתה יפה אין אדם רוצה בה, אלא דאחר שנתחייב מיתה ניחא ליה יותר במיתה יפה מברעה, ושייך בזה רק לומר מאי דעלך שני לחברך לא תעביד, ודומיא דהכי גמרינן מיניה בקל וחומר דגם מחיים מאי דסני לך אתה מזהיר דלא תעביד לחברך, וכגון ההיא דר"פ הנחנקין שם, אבל שיתחייב לאהוב חבריו כמוהו ממש דרך חיוב ודאי ליכא למילף בחיים מלאחר מיתה, דדיו לבא מהדין להיות כנדון, דלאחר מיתה אהבה דרך חיוב לא משכחת לה כדכתיבנא, כן נראה ככוונת התוס', וזה מדוקדק היטב בלשון

ואמנם דברי התוס' ורבינו יונה ז"ל צריכים ביאור דלפי הנראה מפשטות דבריהם נראה דסבירא להו דקרא דואהבת לרעך כמוך לא קאי אלא לאחר מיתה דוקא ולא מחיים, דמחיים ליתא למצוה זו, וזה תימא, דהרי בכמה דוכתי מבואר להדיא איפכא, ומשנה ערוכה היא (בפ"ט דנדרים ס"ה ע"ב) דתנן: "ועוד אמר ר' מאיר פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומרים לו אילו היית יודע שאתה עובר על לא תקום ועל לא תטור ועל לא תשנא את אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך וכו'" עיי"ש. הרי דמצוה דואהבת לרעך נוהגת מחיים כמו מצוה דוחי אחיך עמך, ולא כמו שחילקו התוס' ביניהם, מיהו מהא אפשר לדחוק קצת. אבל כן מבואר בהדיא (ריש פ"ב דקידושין מ"א ע"א) דאמרין: "א"ר יהודה אמר רב אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתנגנה עליו ורחמנא אמר ואהבת לרעך כמוך" עיי"ש, וכיוצא בזה בנדה (י"ז ע"ב) דאמרין אסור לשמש מטתו ביום שמא יראה בה דבר מגונה ותתנגנה עליו וכתוב ואהבת לרעך כמוך עיי"ש, וכן (ריש פרק הנחנקין פ"ד ע"ב) דאמרין בן מהו שיקיז דם לאביו רב מתנא אמר ואהבת לרעך כמוך עיי"ש, וכן בספרי (פרשת ראה פסקא פ"ט) דקתני לא תאבה לו מכלל שנאמר ואהבת לרעך כמוך יכול אתה אוהב לזה תלמוד לומר לא תאבה לו עיי"ש.

מהרש"א שבת לא.

המורה עומדת על יסוד הכוונה לז: ואמר דהלל למדו דע"פ סני דחברך לא כו'. והיינו דכתיב צמורה ל' ואהבת לרעך כמוך וגו' ויש לעיין בזה גם שאלמר ליה גלשון תרגום שכן היה לשוןם אז צירושלים מכל מקום אמאי שינה לומר לו גלשון שלילה דעלך סני כו' דתרגום מלישנא דקרא הל' ותרומתיה למצד כותך כח"א וי"ל דמשמע ליה דקרא לא איירי אלף כזי האי גוונא גל' דגביה לא תקום ולא תטור כתיב ועלה קאי ואהבת לרעך וגו' שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך כו' אלל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך כדאמרין לא חייך קודמין למי אחיך וכן מוכיחין דברי ת"י ע"ש ודו"ק: אמר ליה

רמב"ם דעות פ"ו ה"ג

את דבריהם: ג' מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך. לפיכך צריך לספר בשבתו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצה בכבוד עצמו. והמתכבד בקלון חבריו אין לו חלק לעולם הבא: ד' אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינה שתי מצוות עשה. אחת מפני שהוא בכלל ריעים ואחת

רמב"ם אבל פ"ד ה"א

גמולות חסדים שבגופו שאין להם שיעור. אע"פ שכל מצוות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך. כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים. עשה אתה אותם לאחרך בתורה ובמצוות: ב' שכן הלכיה מרובה מן הכל. והוא החק שחקקו אברהם

פרי מגדים אשל אברהם סי' קנו

שאלה מזה: ומה שכתב המהרש"א נקטן חסידו, ר"מ פרק ו' מדיעות הלכה ג'. ושם משמע מזה עשה לאהוב כל ישראל כמו עצמו, אפילו לעשות טובה כמו לעצמו, עיין מהרש"א שם ל"א הביאותיו לעיל נד"ה מה שכתב

סנהדרין מה

עניין: ואהבת לרעך כמוך
ברור לו מיתה יפה

תוס' בסוגיין

ברור לו מיתה יפה. י"מ משום
לרעך כמוך לא שייך מחיים
דחייך קודמין (י"ג) י"מ משום דכתיב

רבינו יונה

ואהבת לרעך וכו'. איכא מאן (דמקשה)
[דמפרש] דע"כ בכה"ג מישתעי
קרא, דבחייהם לא מצי לאשתעויי דודאי חיי
קודמין לחיי חבריו⁶². אלא כך הוא הפי'
ואהבת לרעך כמוך כשם שתברור לך מיתה
יפה כך תברור לו, כפי⁶³ דעלך סאני לחברך
לא תעביד⁶⁴.

רמב"ן קדושים ויקרא יט, יז

וטעם ואהבת לרעך כמוך הפלגה⁶², כי לא יקבל לב
האדם שיאהוב את חבריו כאהבתו את נפשו, ועוד
שכבר בא רבי עקיבא ולמד "חייך קודמין לחיי
חברך" (ב"מ סב.). אלא מצות התורה שיאהב חבריו
בכל עניין⁶³ כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב⁶⁴.
ויתכן⁶⁵ בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך",
והשוה אותם במלת "לרעך", וכן "ואהבת לו
כמוך" (פסוק לד) דגר⁶⁶, שיהיה פירושו להשוות
אהבת שניהם בדעתו⁶⁷, כי פעמים שיאהב אדם את
רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה
וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיוכח
רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובידעת
ובחכמה, ולא שישווה אליו, אבל יהיה חפץ בלבו
לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה. ויצוה
הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו,
אבל יאהב ברבות הטובה לחבריו כאשר אדם
עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה⁶⁸. ועל כן
אמר ביהונתן (ש"א כ יז) "כי אהבת נפשו אהבו",
בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג יז)
"ואתה תמלוך על ישראל וגו'".